

**«Νεανικοί λόγοι μεταναστών: η περίπτωση των Αλβανών μεταναστών»
Σιώτου Αλεξάνδρα**

Η παρούσα ανακοίνωση βασίζεται σε υλικό που προέκυψε στα πλαίσια ερευνητικού προγράμματος «Πυθαγόρα» με γενικό τίτλο «Έμφυλες Διαστάσεις της Μετανάστευσης στη Νοτιανατολική Ευρώπη». Η συγκεκριμένη έρευνα πραγματοποιήθηκε στην πόλη του Βόλου και αφορά δύο ομάδες μεταναστών που κατοικούν σε αυτή, Αλβανούς και Βούλγαρους, άνδρες και γυναίκες. Ως βασικά μεθοδολογικά εργαλεία χρησιμοποιήθηκαν η συγκέντρωση ημι-δομημένων συνεντεύξεων και η συμμετοχική παρατήρηση. Σ' αυτό το σημείο να αναφέρω ότι στην συγκεκριμένη έρευνα υιοθετήθηκε διαγενειακή προσέγγιση, καθώς θεωρήθηκε αναγκαίο να ερευνηθεί κατά πόσο οι δύο γενιές μεταναστών που βρίσκονται σήμερα στην Ελλάδα έζησαν και ερμηνεύουν διαφορετικά το παρελθόν και το παρόν τους, ιδίως ως προς τις έμφυλες σχέσεις. Ως κριτήριο καθορισμού των ηλικιακών ομάδων επιλέχθηκε η βιωματική ηλικία. Έτσι έχουμε ορίσει δυο ηλικιακές ομάδες, αυτή των "νέων": ατόμων δηλαδή 18-30 ετών που ήρθαν στην Ελλάδα σε νεαρή ηλικία (πριν από την ενηλικίωσή τους, κατά την παιδική ηλικία ή την εφηβεία), ενηλικιώθηκαν στην Ελλάδα, ενώ η επαφή τους με την ελληνική κοινωνία έγινε κυρίως μέσα από το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, και αυτή των "μεσήλικων": ατόμων 30-55 ετών που έζησαν ως ενήλικες το κομμουνιστικό καθεστώς και τη μετάβαση και ήρθαν σε επαφή με την ελληνική κοινωνία κυρίως μέσα από την εργασία. Ως εκ τούτου έχει προκύψει ένας ικανοποιητικός αριθμός συνεντεύξεων με Αλβανούς και Βούλγαρους μετανάστες νεαρής ηλικίας, στις οποίες και βασίστηκα για την συγγραφή αυτής της ανακοίνωσης. Αν και αρχικά είχα σκεφτεί να εξετάσω και περιπτώσεις Βούλγαρων μεταναστών λαμβάνοντας υπόψη τα χρονικά πλαίσια αυτής της ανακοίνωσης αποφάσισα να εστιάσω το ενδιαφέρον μου στους Αλβανούς μετανάστες. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να τονίσω ότι αυτό που επιχειρείται στην παρούσα ανακοίνωση είναι μια πρώτη ανάγνωση του υλικού.

Νεανικοί λόγοι μεταναστών λοιπόν ή αλλιώς «Μπαμπά, τι σημαίνει μετανάστης;» Αυτή την ερώτηση έκανε ένας νεαρός Αλβανός μετανάστης στον πατέρα του στα πλαίσια του ολιγόημερου ταξιδιού επιστροφής της οικογένειας στην Αλβανία. Η απάντηση του πατέρα προς τον γιο θα έλεγε κανείς ότι ήταν αφοπλιστική. «Μετανάστες είμαστε εμείς».

Χωρίς περαιτέρω εξηγήσεις και διευκρινήσεις ο πατέρας έδωσε στον γιο του την σωστή απάντηση κατά την προσωπική του κρίση, ασχέτως αν ο μικρός αγνοεί την ερμηνεία της λέξης, καλώντας τον ουσιαστικά να απαντήσει στην ερώτηση ποιος είμαι εγώ. Η ερώτηση του μικρού Αλβανού μετανάστη μας ωθεί ή καλύτερα μας προκαλεί να εξετάσουμε τον τρόπο με τον οποίον βιώνουν την μετανάστευσή τους οι μετανάστες της δεύτερης γενιάς στην χώρα υποδοχής. Αναλύοντας τις ρητορικές που αναπτύσσουν στον λόγο τους οι νεαροί Αλβανοί μετανάστες, αναζητώντας τις συμπαραδηλώσεις των λέξεων που χρησιμοποιούν, αποκρυπτογραφώντας τις σιωπές τους, επισημαίνοντας τις λέξεις αυτές που δεν έχουν νόημα για τους ίδιους θα αποπειραθώ να καταγράψω μέσα από τον δικό μου λόγο το μεταναστευτικό αφήγημα τους και να σκιαγραφήσω τρόπον τινά τις ταυτότητες τους έτσι όπως διαπλέκονται και κατασκευάζονται στα πλαίσια της μεταναστευτικής τους εμπειρίας. Ουσιαστικά θα εστιάσω την προσοχή μου στις λέξεις αυτές ή καλύτερα τις έννοιες που επικρατούν στον λόγο τους και μαρτυρούν καταρχήν τον τρόπο με τον οποίο προσλαμβάνουν την παρουσία τους στην χώρα υποδοχής, τον τρόπο με τον οποίο νοηματοδοτούν την μεταναστευτική τους εμπειρία, αλλά και που περιγράφουν την σχέση τους με την χώρα καταγωγής.

Μελετώντας τις συνεντεύξεις των πληροφορητών νεαρής ηλικίας από την Αλβανία διέκρινα δυο ομάδες ως προς τα χαρακτηριστικά της μετανάστευσης τους και της ένταξής τους αντίστοιχα στην ελληνική κοινωνία. Υπάρχουν τα παιδιά αυτά τα οποία μετανάστευσαν σε πολύ μικρή ηλικία ακολουθώντας την μητέρα τους στα πλαίσια της διαδικασίας της επανένωσης οικογενειών και τα παιδιά αυτά που μετανάστευσαν μόνοι τους- ακολουθώντας σε πολλές περιπτώσεις κάποιους συγγενείς- κατά την περίοδο της εφηβείας τους.

Στην πρώτη περίπτωση συναντάμε παιδιά, όπως είναι για παράδειγμα ο Φίλιππος, που ανατρέφονται κυρίως στην Ελλάδα, παρακολουθούν το ελληνικό σχολείο, μαθαίνουν ξένες γλώσσες και επιθυμούν να σπουδάσουν. Απαριθμώντας τα χόμπι τους, τις ασχολίες τους, περιγράφοντας τον τρόπο με τον οποίο βιώνουν την καθημερινότητα τους συνειδητοποιεί κανείς πως δεν αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους ως «άλλο», από την στιγμή που, αυτόματα θα λέγαμε, ενσωματώνονται στην ελληνική κοινωνία μέσω κυρίως του εκπαιδευτικού συστήματος. Χαρακτηριστική είναι η απάντηση του Φίλιππου στην ερώτηση μας σε σχέση με το πως έμαθε την ελληνική γλώσσα. Συγκεκριμένα λέει:

«Πολύ γρήγορα την έμαθα την γλώσσα. Δεν θυμάμαι καν ότι δυσκολεύτηκα με την γλώσσα, ας πούμε.. Σε δυο- τρεις μήνες άρχισα να μιλάω με παιδιά που ήταν εκεί πέρα. Κανονικά. Και το καλοκαίρι, τον Σεπτέμβριο που άρχισα το σχολείο, μιλούσα κανονικά. Ήταν μια χαρά, όπως όλα τα παιδιά. Η καθηγήτρια, η δασκάλα δεν αναγκαζόταν να μου μάθει, ας πούμε, δεν καθόταν περισσότερο μαζί μου. Είναι σαν ένα κανονικό παιδί, ας πούμε, ένα κανονικό παιδί όταν ξεκινάει πρώτη δημοτικού, δεν ξέρει πολλά ελληνικά. Ξέρει όσα μαθαίνει, και δε χρειάζεται να ξέρει, γιατί από το σχολείο τα μαθαίνει σιγά σιγά».

Όταν ο Φίλιππος αναφέρει ότι έμαθε την ελληνική γλώσσα στο σχολείο, κανονικά, σαν ένα κανονικό παιδί, δηλαδή όπως κάθε Έλληνας, τονίζει με τον τρόπο του πως δεν διαφοροποιείται από την κυρίαρχη ομάδα των Ελλήνων, εφόσον πέρα από το ότι έχει της ίδιες δυνατότητες αλλά και την ίδια αντιμετώπιση στα πλαίσια του σχολικού συστήματος, ανατρέφεται με τον ίδιο τρόπο όπως ένας Έλληνας. Θα έλεγε κανείς πως όλο το αφήγημα του Φίλιππου, αλλά και άλλων μεταναστών αυτής της κατηγορίας, στήνεται γύρω από αυτήν την έννοια της κανονικότητας, η οποία μάλιστα επιστρατεύεται, προκειμένου να αντικρούσει το παράδοξο των δικών μας ερωτήσεων (πως έμαθες την ελληνική γλώσσα; αν συμμετείχες σε παρελάσεις κ.ο.κ.), οι οποίες και φανερόνουν πως εμείς τον προσλαμβάνουμε ως μια ετερότητα. Ως εκ τούτου θα μπορούσα να υποστηρίξω ότι χρησιμοποιώντας ως απάντηση του την λέξη «κανονικά», ο Φίλιππος εκφράζει μια αμυντική διάθεση απέναντι σ' αυτούς που εκ των προτέρων έχουν μια συγκεκριμένη άποψη για τον τρόπο με τον οποίο βιώνει την παρουσία του στην Ελλάδα, για την μεταναστευτική του ταυτότητα εν τέλει.

Αυτή η έννοια της κανονικότητας, για την οποία κάνει λόγο ο Φίλιππος, παρατηρούμε ότι ταυτίζεται με την «ελληνικότητα», δηλαδή τον «ελληνικό» τρόπο ζωής, τις πρακτικές των Ελλήνων κυρίως της νεαρής ηλικίας, τις οποίες υιοθετεί και ο ίδιος. Να συμπεριφέρεται κανείς κανονικά σημαίνει να συμπεριφέρεται σαν Έλληνας, το οποίο και αβίαστα συμβαίνει από την στιγμή που ζει και μεγαλώνει στην Ελλάδα. Το ίδιο επιχείρημα της κανονικότητας παρατηρούμε ότι ανακύπτει στην κουβέντα για τα τεχνολογικά μέσα που χρησιμοποιεί, όπως το κινητό, το Internet, τον ηλεκτρονικό υπολογιστή. Συγκεκριμένα αναφέρει: *«Ναι, ναι, χρησιμοποιώ κινητό. Κανονικά. Όπως όλα τα παιδιά στην ηλικία μου».* Ο τεχνολογικός εξοπλισμός παρουσιάζεται ως φυσιολογικό επόμενο, συνακόλουθο της ανατροφής του σαν Έλληνας στην χώρα

υποδοχής και εν τέλει ως δείγμα της «ελληνικότητας» και της κοινωνικής του ηλικίας. Το γεγονός ότι ο Φίλιππος ανατρέφεται και συμπεριφέρεται κανονικά, όπως κάθε Έλληνας, αποτυπώνεται και στον τρόπο με τον οποίο εκφράζεται. Παρατηρώ ότι και ο ίδιος αλλά και άλλοι Αλβανοί μετανάστες νεαρής ηλικίας χρησιμοποιούν κατά κόρον τους λεκτικούς κώδικες αυτούς που αποδίδονται και αποτελούν χαρακτηριστικό γνώρισμα της νέας γενιάς στην Ελλάδα. Ο τρόπος με τον οποίο έχει εισαχθεί στο καθημερινό λεξιλόγιο τους η συγκεκριμένη φρασεολογία, που αποτελεί δείγμα της νεανικής κουλτούρας, μαρτυρά τον βαθμό στον οποίο οι νεαροί μετανάστες εντάσσονται στην κοινωνική και πολιτισμική πραγματικότητα της χώρας υποδοχής. Το γεγονός ότι οικειοποιούνται αυτόν τον γλωσσικό κώδικα, η κατάκτηση της αργκό, είναι ένα άλλο στοιχείο που συνηγορεί θα λέγαμε στο επιχείρημα τους ότι δεν αποτελούν ετερότητα στα πλαίσια της ελληνικής κοινωνίας και ότι συμπεριφέρονται, εκφράζονται, δρουν «κανονικά».

Την ίδια στιγμή παρατηρούμε ότι στην «κατηγορία» των νεαρών μεταναστών που έχουν έρθει στην Ελλάδα κατά την διάρκεια της εφηβείας τους η έννοια της διασκέδασης είναι αυτή που πρωταγωνιστεί με ποικίλους τρόπους στο αφήγημα τους. Ο Μιχάλης όταν ερωτάται για ποιο λόγο αποφάσισε να βαπτιστεί, απαντάει τα εξής: *«Ε, κοίταξε τώρα αφού ... την ώρα που ήρθαμε εδώ είπαμε να διασκεδάσουμε και 'μεις, όπως διασκεδάζουν και οι Έλληνες (γέλιο) και να γινόμαστε και 'μεις, να πάμε προς την Ευρώπη ...Ε, γιατί ... εκεί που ήμασταν και 'μεις τώρα στην Αλβανία δεν είχαμε και ... τέτοιο που βγαίναμε και κάναμε, δεν είχε μαγαζιά και τέτοια. Τώρα ήρθαμε εδώ να κάνουμε όπως κάνουν οι Έλληνες»*. Είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι προσπαθώντας να αιτιολογήσει την απόφαση του να βαπτιστεί, αποκαλύπτει ότι από την στιγμή που μετανάστευσε στην Ελλάδα αποφάσισε να υιοθετήσει γενικότερα την ελληνική νοοτροπία και συμπεριφορά. Ως εκ τούτου εκτός από το να ασπαστεί το επίσημο ελληνικό θρήσκευμα, τον χριστιανισμό, επιθυμεί να ενστερνιστεί και τον τρόπο ή την λογική της διασκέδασης των Ελλήνων, γεγονός που σύμφωνα με τα λεγόμενα του σηματοδοτεί την εξέλιξη του, καθώς αποτελεί δείγμα της μετάβασής του σε ένα άλλο γεωγραφικό χώρο, αυτόν της Ευρώπης, και σε μια άλλη οικονομική και πολιτισμική πραγματικότητα. Συνειδητοποιούμε λοιπόν την σημασία που αποδίδουν οι ίδιοι οι νεαροί μετανάστες στην διασκέδαση, καθώς αυτή προβάλλεται ως σήμα κατατεθέν της ελληνικής ταυτότητας.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι η διασκέδαση επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό την ένταξη των νεαρών Αλβανών μεταναστών στην ελληνική κοινωνία ή μάλλον αποτελεί μέσο ένταξης. Ενδεικτική είναι η περίπτωση του Τάκη, ο οποίος αναφέρει ότι η ζωή του άλλαξε καθοριστικά από την στιγμή που άρχισε να διασκεδάζει. Χαρακτηριστικά αναφέρει: *«Ο Άκης ερχόταν και μ' έπαιρνε ... το Σάββατο βράδυ, που δεν δουλεύαμε, Κυριακή ήμασταν ρεπό ... Πλέον τα προβλήματα της δουλειάς που ... έβριζα ... το γάλα της μάνα μου το φέρνανε μέχρι τη μύτη, που το λέμε ... μόνο μ' αυτό το Σάββατο που χαιρόμουνα που θα 'ρθει ο Άκης, κάπως ... αισθανόμουνα άλλος άνθρωπος, άλλος ... Πλέον άρχισα να καταλάβω τι σημαίνει νυχτερινή ζωή της Ελλάδας. Μ' άρεσε πάρα πολύ. Ήτανε ... δηλαδή όλη τη βδομάδα ονειρευόμουνα αυτό το πράμα ... και κάπως πέρναγα τη στενοχώρια».* Παρατηρούμε ότι στην περίπτωση του Τάκη η διασκέδαση είναι αυτή που συνέβαλλε ουσιαστικά ώστε να ανταπεξέλθει και να υπομείνει τις δυσκολίες στον εργασιακό του χώρο και που εν τέλει τον καθιστά «άλλο άνθρωπο», καθώς αναδιοργανώνει πλέον την ζωή του όχι γύρω από τον άξονα εργασία, αλλά από τον άξονα της διασκέδασης.

Στην συνέχεια ο Τάκης θα πει ότι διασκεδάζοντας συστηματικά, αποκτάει περισσότερες κοινωνικές επαφές και εντάσσεται σε μεγαλύτερες παρέες, που αποτελούνται επί το πλείστον από Έλληνες. Το γεγονός όμως ότι υιοθετεί αυτόν τον τρόπο ζωής, που συνοδεύεται και από την απόκτηση μιας σειράς καταναλωτικών αγαθών που υποδηλώνουν την οικονομική του θέση (μηχανάκι, ακριβό ντύσιμο κ.ο.κ.), με την σειρά του δημιουργεί συγκρούσεις και ανταγωνισμούς με κάποιους Έλληνες, εφόσον θα λέγαμε πως μέσω αυτού ανατρέπονται οι ισχύουσες αναπαραστάσεις και ισορροπίες. Έτσι παρατηρούμε ότι από την στιγμή που οι μετανάστες αποκτούν αυτήν την νοοτροπία σε σχέση με την διασκέδαση, η οποία χαρακτηρίζει τους Έλληνες, και κατακτούν αυτούς τους κοινωνικούς χώρους, η πρόσβαση στους οποίους αποτελούσε κατά κάποιο τρόπο προνόμιο των Ελλήνων, καταρρίπτουν την ίδια στιγμή το στερεότυπο του μετανάστη ως φτηνής αποκλειστικά εργατικής δύναμης, αποδεικνύουν πως ενσωματώνονται στην ελληνική κοινωνία και ότι ανέρχονται οικονομικά επαναπροσδιορίζοντας τις σχέσεις εξουσίας. Δεν θα ήταν υπερβολικό λοιπόν να υποστηρίξουμε πως μέσω της διασκέδασης οι μετανάστες αντλούν κοινωνικό στάτους και ότι οι χώροι της διασκέδασης καθίστανται τα πεδία αυτά, όπου οι νεαροί μετανάστες

επαναδιαπραγματεύονται την ταυτότητα τους.

Η ιδιαίτερη σημασία που αποκτά η διασκέδαση στην μεταναστευτική διαδικασία αποδεικνύεται επιπλέον από το γεγονός ότι ο τρόπος με τον οποίον οι νεαροί μετανάστες θέλουν να αξιοποιήσουν τον ελεύθερο χρόνο τους αποτελεί έναν από τους κυριότερους λόγους σύγκρουσης με την οικογένεια τους. Η οικογένεια τους εξοικειωμένη με έναν άλλο τρόπο διασκέδασης και έχοντας στερηθεί και εξακολουθώντας να στερείται διάφορων ειδών απολαύσεων στην χώρα υποδοχής δεν επικροτεί τις επιλογές διασκέδασης των νέων, κάτι που γίνεται ιδιαίτερα έντονο στην περίπτωση των νέων γυναικών. Για τους ίδιους η αναπαράσταση της χώρας υποδοχής ως τόπος απολαύσεων και διασκέδασης έχει αρνητικές συμπαράδηλώσεις, εφόσον ένας τέτοιος τόπος προμηνύει κινδύνους ως προς την έμφυλη ταυτότητα και απειλεί την δομή της οικογένειας, έτσι όπως είχε διαμορφωθεί υπό τις κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες της χώρας καταγωγής.

Η διάθεση των νεαρών μεταναστών να ενστερνιστούν έναν διαφορετικό τρόπο ζωής, τον τρόπο ζωής και διασκέδασης των Ελλήνων, αναγκάζει τους γονείς να επαναπροσδιορίσουν τον έλεγχο που ασκούνε στα παιδιά τους, γεγονός που δημιουργεί νέες συγκρούσεις. Έτσι παρατηρούμε ότι προκειμένου να διαφυλάξουν τις πολιτισμικές αξίες της χώρας τους, ανάμεσα στις οποίες η αξία της παρθενίας για τις γυναίκες, οι Αλβανοί γονείς απαγορεύουν ή περιορίζουν τις συχνές εξόδους των παιδιών τους-κυρίως των κοριτσιών-, ελέγχουν τις παρέες τους, επεμβαίνουν στον τρόπο ένδυσής τους. Σκοπός τους είναι να περιχαρακώσουν την σεξουαλικότητα τους, γεγονός που έχει σαν αποτέλεσμα να οριοθετούν την κοινωνικότητα τους. Έτσι παρατηρούμε ότι η Ζάνα βγαίνει έξω επί το πλείστον με την συνοδεία των μεγαλύτερων ξαδέρφων της, γεγονός το οποίο της έχει επιβληθεί από την οικογένεια της, εφόσον έτσι μπορεί να ελέγξει τις κινήσεις της. Αυτό το καθεστώς επιτήρησης και συνεχούς κοινωνικού ελέγχου στο οποίο τίθεται είναι αυτό που την δυσανασχετεί και δημιουργεί εντάσεις και συγκρούσεις με την διευρυμένη οικογένεια, καθώς η ίδια προσπαθεί να επιβάλλει τους δικούς της όρους διεκδικώντας να υιοθετήσει τα συγκεκριμένα πρότυπα συμπεριφοράς, με τα οποία έρχεται σε επαφή ζώντας στην χώρα υποδοχής. Συνειδητοποιεί κανείς λοιπόν ότι μέσα από την σύγκρουση τους με τους γονείς τους, στην πραγματικότητα οι νεαροί μετανάστες επαναδιαπραγματεύονται και επαναδιαμορφώνουν την εθνική και έμφυλη

ταυτότητα τους.

Παρατηρούμε επίσης ότι η διασκέδαση προσλαμβάνεται από τους γονείς ως κίνδυνος, καθώς είναι πολυέξοδη. Το γεγονός ότι επενδύονται σ' αυτήν σημαντικά χρηματικά ποσά θεωρείται από τους μετανάστες μεγαλύτερης ηλικίας ως μια αλόγιστη πράξη, εφόσον πέρα από το γεγονός ότι δεν έχουν συνηθίσει σ' έναν τέτοιο τρόπο διασκέδασης, η οικονομική ευρωστία είναι αυτή που θα τους αναδείξει και θα τους καταξιώσει όχι μόνο στην χώρα υποδοχής αλλά και στην χώρα καταγωγής. Σε αντίθεση όμως με τους γονείς, στην περίπτωση των οποίων κοινωνικό κεφάλαιο αποτελεί η εργασία και οι οικονομικές απολαβές απ' αυτήν που εξαργυρώνονται με άλλους τρόπους, για τους νέους θα μπορούσαμε να πούμε ότι κοινωνικό κεφάλαιο αποτελούν οι εμπειρίες που αποκομίζουν διασκεδάζοντας ποικιλοτρόπως.

Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι στις περισσότερες συνεντεύξεις νεαρών Αλβανών, είτε στην περίπτωση που ήρθαν μόνοι τους είτε στην περίπτωση που ακολούθησαν τους γονείς τους, άρα κατά κάποιο τρόπο η μετανάστευση δεν ήταν αποκλειστικά δική τους απόφαση, αναφέρεται ως βασικό κίνητρο μετανάστευσης η περιέργεια τους να έρθουν να δουν μια άλλη χώρα και όχι η ανάγκη να εργαστούν, αλλά να υιοθετήσουν και να εξετάσουν ένα διαφορετικό τρόπο ζωής που συνήθως συνδέεται και με τον τρόπο διασκέδασης. Αναρωτιέμαι αν αποδίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στο ότι έρχονται σε μια άλλη χώρα έχοντας την διάθεση να εξερευνήσουν, να γευτούν έναν διαφορετικό τρόπο ζωής και δράσης προσπαθούν να αποτινάξουν το αρνητικό στερεότυπο του Αλβανού μετανάστη, του φτωχού δηλαδή οικονομικού μετανάστη που αναγκάζεται να πάει σε άλλη χώρα αποκλειστικά και μόνο για να δουλέψει. Αν κατασκευάζουν δηλαδή μια διαφορετική ταυτότητα για τους ίδιους, μια διαφορετική αναπαράσταση από αυτή που ίσχυε για τον Αλβανό μετανάστη βάσει του διαφορετικού κινήτρου που θέτουν. Σ' αυτήν την περίπτωση διαπιστώνει κανείς ότι αντλούν στάτους μέσω της κινητικότητας τους, της δυνατότητας να εξερευνούν χώρες και να πειραματίζονται συλλέγοντας εμπειρίες.

Τέλος σημαντικό είναι να αναφερθεί ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζεται μέσα από τα λεγόμενα των πληροφορητών η σχέση τους με την χώρα καταγωγής. Ενώ οι νεαροί πληροφορητές αναφέρονται στην Αλβανία ως η πατρίδα τους και ως η χώρα αποστολής, την ίδια στιγμή διατυπώνοντας την άγνοια τους ή την λήθη σε σχέση με συγκεκριμένα ιστορικά γεγονότα και πρόσωπα της χώρας καταγωγής υποδηλώνουν την μη εξοικείωσή

τους με το ιστορικό παρελθόν και εν τέλει εκφράζουν αυτήν την αίσθηση του μη ανήκειν. Ο Γιώργος για παράδειγμα θα μου εξηγήσει πως δεν μπορεί να απαντήσει στην ερώτηση που του θέτω σε σχέση με το αν στα πλαίσια του σχολείου στην Αλβανία υπήρχαν αναφορές στην μαρξιστική ιδεολογία, καθώς ο ίδιος δεν ξέρει τι ακριβώς σημαίνει μαρξισμός. Η άγνοια μια λέξης όπως ο μαρξισμός που απέδιδε την αίσθηση, το κλίμα μιας συγκεκριμένης ιστορικής περιόδου στην Αλβανία, δηλώνει όχι μόνο την χρονική απομάκρυνση, καθώς είναι ένα παρελθόν το οποίο δεν βίωσε, αλλά το γεγονός ότι αυτό το παρελθόν δεν τον αφορά άμεσα. Αυτό τίθεται πιο ξεκάθαρα στο λόγο της Αθηνάς, η οποία θα πει: *«...πολλές φορές δηλαδή τυχαίνει να μιλάμε για την Αλβανία, για αυτά και να μην μου κάνει εντύπωση, για το λόγο ότι δεν έχω ζήσει. Και έτσι αδιαφορώ. Απλά ακούω έτσι...Ακούω και τα ξεχνάω κατ' ευθείαν. Δε μου κάνει τίποτα.»*

Από την άλλη θα πρέπει να τονιστεί πως παρακολουθεί κανείς μέσα από τα λεγόμενα τους να επιχειρείται η διαδικασία γνωριμίας με την Αλβανία, με έναν ξένο τόπο που τους καταλογίζεται ως πατρίδα. Παρατηρούμε τους πληροφορητές να παρακολουθούν ιστορικές βιντεοταινίες, προκειμένου να μάθουν την ιστορία της χώρας καταγωγής, τηλεοπτικά προγράμματα μέσω της δορυφορικής κεραίας, κατά την διάρκεια των οποίων γνωρίζουν γεωγραφικά την πατρίδα τους αλλά και ενημερώνονται για τα νέα είδη μουσικής που κάνουν την εμφάνισή τους στην Αλβανία, να διοργανώνουν εκδρομές στα πλαίσια των καλοκαιρινών τους διακοπών με φίλους σε διαφορετικές πόλεις στην Αλβανία με την διάθεση να αποκτήσουν μια εικόνα, μια αίσθηση της πατρίδας που δεν γνώρισαν.

Αναλύοντας κανείς τους λόγους των νεαρών μεταναστών, εστιάζοντας ουσιαστικά σε συγκεκριμένες πτυχές των λόγων τους, ανακαλύπτει κανείς νέες ρητορικές, καθώς αποδεικνύεται πως η δεύτερη γενιά μεταναστών νοσηματοδοτεί την μετανάστευση της με διαφορετικούς όρους σε σύγκριση με την πρώτη γενιά μεταναστών, και νέα πεδία έρευνας μέσω των οποίων θα μπορούσε κανείς να μελετήσει το φαινόμενο της μετανάστευσης, γεγονός που θα μας ωθήσει να αναθεωρήσουμε και να αναστοχαστούμε τα μεθοδολογικά και θεωρητικά μας εργαλεία.